

Симонець Євгеній,

*кандидат медичних наук, заступник начальника з медичних питань – лікар,
Медичний реабілітаційний центр «Пуща-Водиця» МВС України*

Шведенко Юлія,

*начальник центру – лікар,
Медичний реабілітаційний центр «Пуща-Водиця» МВС України*

Андріяш Людмила,

*клінічний психолог,
Медичний реабілітаційний центр «Пуща-Водиця» МВС України*

Григорчук Наталія,

*клінічний психолог,
Медичний реабілітаційний центр «Пуща-Водиця» МВС України*

ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОВПРАВ У ПОЄДНАННІ ІЗ ПСИХОЕМОЦІЙНОЮ ПІДТРИМКОЮ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ СОБАК У РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС

Сучасна система реабілітації пацієнтів після черепно-мозкових травм, інсультів та бойового досвіду стикається з низкою викликів, серед яких особливе місце посідає знижена мотивація до відновлення та труднощі включення в терапевтичний процес. Психоемоційний стан таких пацієнтів часто ускладнюється тривогою, стресом та проявами посттравматичного стресового розладу (ПТСР), що негативно впливає на ефективність реабілітаційних заходів.

У зв'язку з цим актуальним є впровадження комплексних підходів, що поєднують когнітивну стимуляцію та емоційну підтримку. Одним із таких підходів є використання нейровправ у поєднанні з психоемоційною підтримкою за участю собак як допоміжного терапевтичного інструменту.

Нейровправи є складовою нейрореабілітації та спрямовані на відновлення когнітивних функцій, зокрема уваги, пам'яті та виконавчих процесів. Їх ефективність підтверджується результатами рандомізованих контрольованих досліджень, які демонструють покращення когнітивного функціонування у пацієнтів із черепно-мозковими травмами та після інсульту.

Дослідження за участю військовослужбовців і ветеранів свідчать про позитивний вплив структурованих когнітивних інтервенцій на зниження симптомів ПТСР, покращення повсякденного функціонування та підвищення якості життя. Встановлено, що раннє та інтенсивне застосування нейрореабілітаційних методів значно підвищує ефективність відновлення.

Водночас психоемоційна підтримка із залученням собак (animal-assisted interventions) розглядається як допоміжний компонент, що сприяє зниженню рівня стресу, полегшує встановлення контакту між пацієнтом і фахівцем та підвищує мотивацію до участі у терапії.

Принципово важливо, що собака не є самостійним терапевтичним фактором, а виконує роль медіатора взаємодії. Наукові дані свідчать, що відсутність чіткої структури взаємодії з твариною не забезпечує значущого терапевтичного ефекту.

Саме нейровправи формують структуру реабілітаційного процесу, забезпечуючи: системність і послідовність дій; повторюваність, необхідну для активації нейропластичності; цілеспрямоване навантаження на когнітивні функції.

Поєднання нейровправ із залученням собак дозволяє: знизити психоемоційне напруження; підвищити концентрацію уваги; прискорити включення пацієнта в діяльність; зменшити прояви уникання.

Практична реалізація передбачає проведення занять тривалістю 30–45 хвилин із частотою 2 рази на тиждень. Методика застосовується для роботи з військовослужбовцями, пацієнтами з ЧМТ, інсультом, ПТСР, а також особами зі зниженою мотивацією до реабілітації.

Оцінка ефективності здійснюється за суб'єктивною шкалою (1–10) до та після заняття за показниками тривоги, стресу та відчуття безпеки. Отримані результати демонструють зниження рівня тривоги на 2–4 бали, стресу – на 2–5 балів та підвищення відчуття безпеки на 2–4 бали.

Якісні зміни включають швидше встановлення контакту, підвищення ініціативності, покращення взаємодії та стабілізацію емоційного стану.

Таким чином, ефективність реабілітаційного процесу значною мірою визначається структурованістю втручання. Нейровправи забезпечують відновлення когнітивних функцій і формують основу терапевтичного процесу, тоді як психоемоційна підтримка із залученням собак створює сприятливі умови для підвищення мотивації та залученості пацієнтів.

Поєднання цих підходів дозволяє досягти більш стабільних і прогнозованих результатів реабілітації, що є особливо важливим у роботі з пацієнтами після травматичного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Cicerone K. D. et al. Evidence-based cognitive rehabilitation: Updated review of the literature from 2003 through 2008. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*. 2011. Vol. 92(4). P. 519–530.
2. Resnik L., Allen S. Using international classification of functioning, disability and health to understand challenges in community reintegration of injured veterans. *Journal of Rehabilitation Research and Development*. 2007. Vol. 44(7). P. 991–1006.
3. O'Haire M. E. Animal-assisted intervention for trauma: a systematic literature review. *Frontiers in Psychology*. 2018. Vol. 9. Article 1538.
4. American Congress of Rehabilitation Medicine. Cognitive rehabilitation manual: Translating evidence-based recommendations into practice. Reston, VA, 2019.
5. WHO. Rehabilitation in health systems. Geneva: World Health Organization, 2017.
6. Sohlberg M. M., Mateer C. A. Cognitive rehabilitation: an integrative neuropsychological approach. New York: Guilford Press, 2001.